

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Nemčije.

—n Pedagoški in učiteljski listi v Nemčiji. Na zadnjem učit. zborovanju rad. okraja je neki tovariš odločno trdil, da naše šolstvo napreduje. To je zelo razveseljivo, toda, trditve ni dokazana. Hrepenenje nas vseh je, da dvignemo naše šolstvo, a napredek moramo meriti s primerami šolstva drugje. Mnenja sem, da lahko vzamemo tu za vzgled Nemčijo. Tam je zanimanje za domače in inozemsko šolstvo, veliko in obče, ker ta država hoče vzgojiti nov rod, ki bi imponiral vsemu svetu.

Odsev tega delovanja so mnogoštevilni pedagoški listi. Poštni seznam jih izkazuje nad 300.

Če se hočemo poglobiti v dejansko stanje tega šolstva, si naročimo pred vsem nekaj pedag. listov iz Nemčije. Tedaj bomo kmalu na platformi za pre-sojo našega dela in našega uspeha.

Pribiti pa moram takoj, da imamo sami tudi precej odličnih šolnikov, ki so nam v čast. Sledimo temu možem. Ne uživajmo samo plod njihovih trudov. Sami stopajmo po njihovih poteh in cena našega življenja bo višja. Lotimo se dela na pedag. polju! Tvorimo posamezne skupine znanjaželjnih tovarišev(ice) in razpravljajmo na sestankih naše probleme. Posledica bodo predavanja, širjenje obzorja ter občega zanimanja za šolstvo in vseobčji napredek, katerega se bomo veselili mi in naši potomci.

Učitelji smo stanice, od katerih zavisi vse delo. Če so te stanice v zvezi s plodovitostjo, je razvoj krepak in vseobčji, napredek blagoslovljen.

Le od spodaj prihaja napredek, od zgoraj redko kedaj. Ker država bo, ja mačehovsko skrbi za našo izobrazbo, se izobrazujemo sami! Saj bo to znanje globlje in dragocenejše, kot pa znanje, ki smo si ga pridobili na raznih zavodih, ko še nismo bili popolnoma dozoreli. V zmislu svojih vrstic navajam nekaj vodilnih pedag. listov. Ti so:

1. »Die Arbeitsschule«. Založništvo: Quelle & Meyer, Leipzig. Izdajatelj: univ. prof. Scheibner. (Ta časopis kaže svežo, moderno strujo.)

2. »Neue Bahnen«. Založn.: Dür'sche Buchhandlung, Leipzig. (Ta list je vodil reformno delo v zadnjih 15. letih.)

3. »Die neue Erziehung« od Pavla Oesterreich. Založn.: Schwetschke & Sohn, Berlin W. 30, Freisingerstraße. (Ta list je glasilo odločnih šolskih reformatorjev.)

4. »Deutsche Lehrerinnen-Zeitung«. Organ splošnega nemškega društva učiteljic. Založn.: Herbig, Berlin W. 35 Flottwellstr. 4.

5. »Preussische Lehrerzeitung«, izdaja prusko učit. društvo, Magdeburg, Breiterweg 214.

6. »Pedagogische Post«, kat. list za vzgojo in izobrazbo. Založn.: Märkische Vereinsdruckerei Schürmann & Klagges, Bochum, Mühlenstr. 12.

7. »Pharus«. Kat. časopis za orijentiranje splošne pedagogike. Založn.: Lud-vik Auer, Donauwörth.

8. »Die Volksschule«. Založn.: Julij Beltz, Langensalza.

9. »Pedagogische Werte«. Založn.: W. A. Ziekfeldt, Osterwieck a/Harz.

10. »Kindergarten«. Založn.: Quelle & Meyer, Leipzig.

11. »Die Hilsschule«. Založn.: Karl Marhold, Halle a/Saale.

12. »Die Berufsschule«. Založn.: Ju-lius Beltz, Langensalza.

Tovariši in tovarišice! Vzemimo si naročite nekatere izmed navedenih listov, začetkom lahko brezplačno na vpogled. Seznanjajmo se s tujino, da bomo svojo domačijo še bolj ljubili, zanj delovali in živeli. Leo P.

Iz Čehoslovaške.

—Ch Oster boj hoče napovedati češko učiteljstvo vsakemu, ki bi ga hotel izriniti iz paritetnega zakona, češ da je ta zakon zanj to, kar je delavstvu 8 urni delavnik.

—Ch V šol. letu 24—25 je bilo na Češkem 20.233 razredov — 13.499 čeških in 6734 nemških. Državni šolski svet je sedaj reducirail 934 čeških in 563 nemških razredov, kar znaša 7.4% od vseh. Učiteljstvo stoji na stališču, da se to ne bi smelo izvršiti, ker so učenci zrasli v dobi go-

spodarske in socialne bede, in radi tega ne smejo biti razredi prenapolnjeni.

—Ch Organizacija ZUS stoji na stališču, da se morajo učiteljstvu plače izjed-načiti z onimi državnih uradnikov.

—Ch Diskusija češkega učiteljstva o podražavljenju šolstva. Tako piše tov. Jo-sef Černý v spisu »Škola a učitelstvo v poměru ke státu a statní správě« o bo-jazni proti temu, da bi učitelj postal samo uradnik in bi se tako postopalo z njim, ker bi to bilo na škodo učiteljstva, šole in naroda ter škodo, ki bi jo povzročil cen-tralizem šolstvu. Večina učiteljstva je za podražavljenje, ker čuti nesigurnost svoje-ga pravnega in materialnega položaja in se boji, da bi ne bilo dovolj preskrbljeno za kritje plač, ker prejemi nikoli niso do-volj osigurani v budgetu. Država prispeva sedaj 7, deželni odbor pa 1 osmino za učit. plače.

—Ch Plenum čeških učit. društev ZUS je sprejel 30. VI. resolucijo, da se 10.000 učiteljev in učiteljic iz ZUS prostovoljno priklasi in stopi z vsem navduše-njem v službo propagatorjev napredka, duhovne in nraštvene povzdige ter de-mokratske ideje med čisl. narodom. V resoluciji je proglašen rimski klerikalizem za največjega sovražnika države. Katol. škof Kašpar v Kraljevem Gradcu, ki je v pastirskem listu radi tega napadel imeno-vano učiteljstvo, je dobil v »Češ. Učit.« krepak odgovor. — V Č. pri Plznu so se starši poslužili tozadevnega zakona. Zato je v tamkajšnji šoli veronauk ukinjen.

—Ch 11. oktobra — na smrtni dan češ. heroja Žižke — se bodo vršile velike proslave. Učiteljstvo sodeluje z veliko vneto pri teh proslavah in zahteva, da postane tudi ta proslava enaka Husovi, tradicionalna v republiki ter da se jo praznuje vsako leto kot narodni praznik.

—Ch Zelo interesanten je v zadnji šte-vilki »Čes. Učitelja« članek, ki opisuje pla-čilni sistem češ. tvorniškega posestnika F. Bata, ki ga ta zanišlja za češ. učitelje in s katerim hoče zvečati delavnost učitelj-stva. (Kakor da je učitelj stroj, otrok pa mrtvo blago!) A iz mnogih ozirov — po-sebno onih na državo — je učiteljstvo pro-ti takemu »amerikanizmu«, pač pa zato, da bi bili odstranjeni vzroki, ki tvorijo brez krivde učiteljstva zapreke pri vzgoji in pouku.

—Ch V isti številki najdete tudi pona-tisnjen odstavek »Demokracija ali anar-hija« iz Masarykove knjige »Svetovna re-volucija«. Filozof in državnik se tu pred-vsem izreka za odpravo političnega indi-ferentizma (a ne v strankarskem smislu, temveč z ozirom na zanimanje za zakono-dajo in upravo!) in se zavzema za večje zanimanje za državno upravo. Po Ma-saryku tvori tak indiferentizem podlago ab-solutizmu.

—Ch Prosvetno ministrstvo namerava odpreti novi tip šole na Češkem — Pedagoško akademijo, ki bo namenjena za učitelje osnovnih šol.

Iz Rusije.

DRAGO HUDE:

ŠOLSKI ZAKON V RUSIJ.

(Dalje.)

Kakor razvidi vsakdo iz navedene-ga, je šola v Rusiji do ožena samo za proletarce in delavce. Otroci drugih dru-žin se ne sprejemajo. ako »šolska mreža ni dovoljno razširjena«. V Rusiji tedaj niso vsi ljudje enakopravni, kar je ven-dar glavni pogoj socialističnih in komu-nističnih načel. V tem zakonu se gotove razredne kaste favorizirajo, kar bije v obraz vsaki poštenosti. Boljševiki so podrlj caristično Rusijo, češ, da jo ho-čejo popraviti, modernizirati ter obnoviti v modernem smislu, pa so ji dali tak za-kon za šole, ki bi se ga sramovali Turki in zamorci. Največja sramota je, komu braniiti pot do izobrazbe. Pod carjem tega ni bilo!

V sedanjí Rusiji stopajo dijaki z de-setletno šolsko izobrazbo na vseučilišče, medtem ko je po vseh kulturnih drža-vah predpisana doba 12 let. Ta čas go-tovo ne zadostuje, da bi učence v toliko usposobili, da bi mogli slediti predava-njem na univerzah. Ali pa so degradirali tudi univerze ter jim določili manjši de-lokrog.

Pojem »delovna šola« znači indu-strijsko in kmetiško šolo in stoji tedaj taka šola popolnoma v profesionalnem absolutizmu. Vsi drugi, ki se hočejo po-

svetiti drugim meščanskim stanovom, ne najdejo v teh šolah dovolj splošne iz-obrazbe.

V gornjem zakonu manjka odredba o obveznem šolskem obisku. Tudi to znači, da sovjeti ne mislijo pospeševati splošne izobrazbe ruskega ljudstva, ker k temu nikogar ne silijo. Res je, da taka točka o obveznem šolskem obisku znači,

Učiteljska Samopomoč — naša stanovska zavarovalnica.

Društvo ima 1536 članov. — Posmrtnina znaša že Din 7680. — Sprejemne pristojbine so nizke, največ od Din 25 do Din 74. — Članski prispevek za smrtni slučaj samo Din 5. — Pri najdaljšem vplačevanju ne plačaš niti polovice zneska, katerega si zagotoviš z dnem sprejema. — Članstvo se lahko dvigne na 3000 do 5000 članov. Posmrtnine bo potem Din 15.000, do Din 30.000. — Vsak učitelj (profesor), vsaka učiteljica, soproga ali vdova učitelja (profesorja) naj bo član Učit. Samopomoči! — Priglasite in vpišite se takoj! — V ZADNJI SEJI JE BILO SPREJETIH 378 NOVIH ČLANOVI

NOVA PRAVILA.

I. Ime društva.

§ 1.

Društvo se imenuje »Učiteljska samopomoč v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev«.

II. Namen društva.

§ 2.

Društvo ima namen, po smrti družtenikov dati zakonitim dedičem podporo, da se obvarujejo pred najbližjo stisko in bedo.

§ 3.

a) Po družtenikovi smrti izplača — brez oziroma na slučaj smrti — društveno načelstvo po sprejemu uradnega mrtvaškega lista in društvene sprejemne listine zakonitim dedičem tolikokrat po 5 Din, kolikor šteje društvo članov, čeprav do tega časa še vsi niso vplačili doneskov.

b) Pravico do podpore imajo:

1. Družtenikova vdova, oziroma vdovec družtenice;

2. po družteniku-vdovcu, oziroma po druš-tenici-vdovi otroci;

3. po družtenikih, ki nimajo otrok in niso oženjeni ali omoženi zakoniti dediči, katere ime-njuje dotični družtenik v sprejemni listini ali v posebnem pismu društvenemu načelniku. Ako se oženi, oziroma omoži družtenik, izgubi ta izjava veljavo, če se glasi v korist kakih drugih oseb kot ženi, oziroma možu in če po svoji poroki ne odloči drugače. Ako ni zakonitih dedičev, ali pa če se odpovedo podpori, pripada vsa dediču določena gotovina rezervni posojni zalogi.

c) Odstop ali ceslja družtenikovim dedičem pripadajoče podpore ni mogoče ter se tudi ne more rubiti.

III. Sredstva, da se dožene namen.

§ 4.

a) Vsak družtenik plača po smrti enega družtenika donesek za prihodnji slučaj smrti. Za prvi slučaj plača pri sprejemu v društvo.

b) Plačati se mora tekom enega meseca po družtenikovi smrti, ki se razglasi v učiteljskih glasilih, oziroma se naznači družtenikom na njih stroške po pošti.

c) Ako se slučaj smrti ponavljajo pogosto drug za drugim, je treba te zneske na poziv druš-tenega načelstva odposlati v 14 dneh, oziroma tudi v 1 tednu po objavi smrti.

d) Družteniki, ki ne plačajo v teh obrokih dolžnih zneskov s pristojbinami vred, se izključijo iz društva po trikratnem brezuspešnem pismenem opominu v navadnih razmerah v vsakokratnih presledkih po 14 dni, a v nujnih slučajih po en teden ter izgube vse pravice družtenikov.

§ 5.

a) Da more društvo izpolnjevati svoje dolž-nosti, četudi se hitro ponavljajo slučaj smrti, se ustanovi rezervna podpora zaloge.

b) V to plača vsak družtenik do meseca fe-bruarja vsakega leta 2 Din; v rezervno podporno zalogo pripadejo tudi vsa doplačila družtenikov (§ 7.), darila itd.

§ 6.

a) Vpisnine se plača 10 Din, ta se porabi v društvene izdatke.

b) Za upravne stroške plača vsak družtenik pri prvem slučaju smrti v letu 4 Din; preostanki pridejo v rezervno podporno zalogo.

c) Vsa vplačevanja se pošiljajo društvenemu načelniku.

IV. Ustanovitev društva.

§ 7.

a) Družteniki morejo biti učitelji, njihove žene in pa učiteljice javnih in zasebnih šol v kra-ljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki svoj pri-stop naznanijo načelniku.

b) V društvo se sprejmejo le oni, ki še niso stari nad 45 let in so ob času priglasitve zdravi. V dvomljivem slučaju more društveni odbor za-htevati od priglasenca zdravniški certifikat. Pri-glasenci plačajo poleg doneskov, v § 6. določenih, še pristopnino, ki se ravna po starostnih letih, in sicer:

od 20—25 let	1 Din
25—30	5
30—35	20
35—40	30
40—45	50

c) Izključeni in prostovoljno izstopivši druš-teniki morejo zopet vstopiti v društvo, če do-plačajo vsa od izstopa zaostala vplačila.

d) O sprejemu v društvo sklepa društveni odbor; če koga ne sprejme, mu ni treba navesti vzrokov. Dotične pritožbe razsoja občni zbor.

V. Sedež društva.

§ 8.

Sedež društva je ondi, kjer biva vsakokratni društveni načelnik.

VI. Posebne pravice in dolžnosti družtenikov.

§ 9.

a) Vsak družtenik ima aktivno in pasivno volilno pravico v društveno vodstvo, se sme ude-

leževati občnih zborov, staviti predloge in na-svete ter glasovati.

b) Družteniki, ki so izstopili iz učiteljske službe, ostanejo še dalje toliko časa v društvu, dokler izpolnjujejo društvena pravila.

c) Ako ne more družtenik zaradi mobiliza-cije izvrševati svojih dolžnosti, se ne izključi iz društva, temveč se v slučaju njegove smrti iz-plača dedičem podpora po odtegnjenih zaostalih vplačilih; če se pa vrne, mora doplačati vsa zaostala doplačila.

d) Prostovoljni izstop iz društva se mora pismeno javiti društvenemu načelniku.

e) Prostovoljno izstopivši in izključeni druš-teniki morajo doplačati vsa zaostala vplačila; iztirjati se morejo tudi sodnim potom.

VII. Društveno vodstvo.

§ 10.

a) Društveno vodstvo oskrbuje odbor. Od-bor sestoji iz načelnika, njegovega namestnika, tajnika, dveh odbornikov in treh namestnikov, ki nadomeščajo glavne odbornike v vsakem slučaju.

b) Vse odbornike in namestnike voli občni zbor z nadpolovično večino glasov za dobo treh let. Izstopivši odborniki in namestniki se smejo zopet voliti.

c) Občni zbor voli tudi tri pregledovalce rač-unov, ki imajo nalog, pregledati društvene knjige in račune pred občnim zborom in enkrat nenado-ma med letom ter o tem poročati občnemu zboru.

§ 11.

a) Društveni načelnik, ako ne utegne — pa njegov namestnik — zastopa društvo na zuna-j, izplačuje v imenu društva vsa plačila, prejema vsa vplačevanja, vodi vsa zborovanja, shranjuje društvena pisma in imetje ter podpisuje s tajni-kom vsa društvena pisma in naznanila.

b) Tajnik opravlja vsa pismenska opravila in podpisuje z načelnikom vsa društvena pisma in naznanila.

c) Odborovi sklepi so veljavni, če so na-vzočni z načelnikom vred trije člani odbora. Od-bor sklepa z nadpolovično večino glasov priču-jočih odbornikov; kadar je enoliki glasov, odloči načelnik.

VIII. Občni zbor.

§ 12.

a) Občni zbor je vsako tretje leto navadno takrat, ko se vrši kongres Udruženja Jugoslov-an-skega Učiteljstva. Odbor skliče občni zbor in se-stavi dnevni red. Sklepen je, ako je zastopano 20 družtenikov. Ako ni sklepčen občni zbor, se skliče čez pol ure drugi, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih družtenikov. Občni zbor sklepa z relativno večino glasov; kadar je enoliki gla-sov, odloči načelnik. Načelnik se voli z listki, način volitve drugih odbornikov odločuje občni zbor od slučaja do slučaja. Ako se pri dveh vo-litvah ne doseže nadpolovične večine, pride do ožje volitve; kadar je enoliki glasov, odloči žreb.

b) Izredni občni zbori se sklicujejo:

1. Kolikorkrat se zdi potrebno odboru ali pa pregledovalcem računov.

2. Ako ena tretjina družtenikov to zahteva in naznani odboru predmet, o katerem naj se raz-pravlja na izrednem občnem zboru.

c) Redni predmeti, ki jih more imeti vsak občni zbor, so:

1. poročila;

2. sklepanje o onih družtenih zadevah, ki so na dnevnem redu;

3. sklepanje o pritožbah izključenih druš-tenikov ali onih učiteljev in njihovih žen in učiteljic, katerim se je odrekel pristop;

4. volitev odbora in pregledovalcev računov;

5. predelanje pravil in razpust društva.

IX. Društveni prepri.

§ 13.

Prepire o družtenih zadevah med druš-teniki razsojijo sodniki. Vsaka stranka voli dva za-stopnika izmed družtenikov in ti volijo petega načelnikom.

X. Razdruženje.

§ 14.

a) Ako se dozna, da društvo ne more dalje obstojati, se skliče le v ta namen izredni občni zbor, pri katerem mora biti navzočna vsaj polo-vica družtenikov; od teh morata glasovati dve tretjini za razpust društva.

b) Ako se po dvakratnem sklicanju ne ude-leži izrednega občnega zbora polovica druš-tenikov, se sklepa pri vsakem številu navzočnih družtenikov z dvetretjinsko večino.

§ 15.

Ako preneha društvo prostovoljno, ali če ga razpusti pristojna oblast, se razdeli društveno imetje med družtenike, ki so še pri društvu, po razmerju časa, v katerem so bili pri društvu.

§ 16.

Na pečatu je naslov: Društvo »Učiteljska samopomoč«.

Pričujoča pravila je odobrilo ministrstvo za notranje zadeve oddelek za Slovenijo z odlokom z dne 8. maja 1925., štev. 2479.

Naročajte vse knjige pri Učiteljski knjigarni!